

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยหลักพุทธธรรม Community Economic Development in People's Democratic Republic of Laos with Buddhaddhamma

พระสาคร จิตตสาโร (หลวงศรีอภัย)*

พระเมธาวิญญูสร, รองศาสตราจารย์ รศ.ดร.²

ดร.สุมานพ ศิวรัตน์³

บทคัดย่อ

ดุษฎีนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๓) เพื่อบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ๔) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม” มีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และแบบวิจัยภาคสนาม (Field Work) โดยมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน ๗๗ รูป/คน สรุปผลการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ผลการวิจัยพบว่า

๑. เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยทั่วไปลาวแบ่งการปกครองออกเป็น ๓ เขต คือ สปป.ลาวเหนือ ลาวกลาง และลาวใต้ โดยลาวเหนือมีปัญหาเกี่ยวกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านเศรษฐกิจโดยภาครัฐร่วมมือกับหน่วยงานของภาคเอกชนในและต่างประเทศเข้ามาแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจระดับมหภาค ทั้งภายในและต่างประเทศ ภาครัฐจะเป็น

* ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Email : nuy_rattikal@hotmail.com โทร. 0880092627

² อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

³ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ผู้กำหนดนโยบาย ส่วนสปป.ลาวกลางมีปัญหาด้านสังคมเมืองและด้านแรงงาน ได้ขอความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการต่างๆ ส่วนสปป.ลาวใต้ มีปัญหาด้านสาธารณสุขและด้านความยากจน ได้ดำเนินการระดมความช่วยเหลือทางด้านการงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงบุคลากรแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านการเตือนภัย

๒. หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สปป.ลาวเหนือ พบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมใช้หลักการบริหารนิยธรรม ๗ และหลักสังคหวัตถุ ๔ มาใช้ประยุกต์ในการพัฒนาจิตใจของผู้บริหาร ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน สปป.ลาวกลาง พบปัญหาด้านสังคมเมืองและด้านแรงงาน ใช้หลักสารานิยธรรม ๖ และ หลักสัปปุริสธรรม ๗ ในการพัฒนา สปป.ลาวใต้พบปัญหาด้านสาธารณสุขและด้านความยากจนใช้หลักธรรม อิทธิบาท ๔ ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ให้ประชาชนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ นำไปสู่การปฏิบัติ

๓. บูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม ตามกรอบแนวคิด ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านเศรษฐกิจ ๒. ด้านสังคม ๓. ด้านการเรียนรู้ และ ๔. ด้านการมีส่วนร่วม โดยนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเสริมสร้างการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชน

๔. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว คือ E-ISHEE Model ได้แก่ E (Economy) เศรษฐกิจ, I (Industry) การขาย, S (Safety) ความปลอดภัย, H (Harmony) ความสามัคคี, E (Education) การศึกษา และ E (Encourage) นำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, พุทธธรรม.

ABSTRACT

The objectives of this dissertation were as follows; 1) to study economic development in People's Democratic Republic, 2) to study Buddhist principles on economic development in Laos People's Democratic Republic, 3) to integrate community economic development in People's Democratic Republic of Laos with Buddhist principles, and 4) to present guidelines and create a body of knowledge about "The Model of Community Economic Development in Laos People's Democratic Republic with Buddhist Principles". The research was carried out by qualitative research method, documentary qualitative research method, and field work method. The data were collected from documents, research works and in-depth interview with 77 key-informants responsible for community economic development in Laos People's Democratic Republic. The data were analyzed, summarized

and then presented with a new body of knowledge on the model of community economic development in Lao People's Democratic Republic.

The results of the study were found that:

1. Lao People's Democratic Republic is generally divided into 3 regions: North Lao PDR, Central Laos PDR and Southern Lao PDR. North Laos PDR has problems with the destruction of natural resources and environment and economic problems by the government sector in cooperation with national and international private sector agencies in solving problems on the macro-economic level under the policy determined by the government. As for the Central Laos PDR, there are problems in urban society and workforce. The projects and problem solutions are managed by the cooperation between government agencies and private agencies. The problems of Southern Lao PDR are public disaster and poverty. The budget, materials, equipment, and personnel are allocated to the area to solve those problems.

2. The Buddhist principles for community economic development in the northern part of Laos People's Democratic Republic are Aparihaniya Dhamma and Sangahavatthu. Saraniya Dhamma and Sappurisa Dhamma are for the central part, and Iddhipada is for the southern part of the country.

3. Integrative community economic development in Laos People's Democratic Republic with Buddhist principles can be done in 4 areas; 1) Economic aspect, 2) Social aspect, 3) Learning aspect, and 4) Participatory aspect. The Buddhist principles are integrated to enhance the development of community economic villages.

4. The new knowledge gained from the study can be concluded "E-ISHEE Model", namely Economy, Industry, Safety, Harmony, Education, and Encourage. The model integrated with the Buddhaddhamma can be implemented for sustainable development of community economic in Laos People's Democratic Republic.

Keywords: Community economic development, Laos People's Democratic Republic, Buddhaddhamma

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศลาวมีภูมิหลังที่คล้ายกับประเทศไทย เวียดนาม กล่าวคือมีรูปแบบการปกครอง ในยุคสงครามเย็น (พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๓๔) เป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งตรงข้ามกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ หลายประเทศ เช่น ประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งถือว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพทางการเมืองของตน ต่อมาในภายหลังจากการ

ล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ (สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตถูกยุบอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๔) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการสิ้นสุดของสงครามเย็นอย่างเป็นทางการ

ก่อนหน้านี้สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตจะถูกยุบ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ซึ่งขณะนั้นมีแนวโน้มว่าสงครามเย็นจะสิ้นสุดลงในไม่ช้า ประเทศลาวจึงจำเป็นต้องเริ่มทบทวนบทบาทของตนเอง ในเรื่องนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศใหม่ภายใต้นโยบาย “จินตนาการใหม่” ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศและมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้นนอกจากนี้ลาวยังได้ปรับความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีน ไทย พม่า และสมาชิกในกลุ่มอาเซียน รวมถึงประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศยุโรปตะวันตกอื่น ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและขยายการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้สมาชิกกลุ่มอาเซียนเปิดรับประเทศลาวเข้าร่วมลงนามสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือของประเทศในเอเชียอาคเนย์ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๔ ณ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศลาวจึงได้รับสถานะเป็นผู้สังเกตการณ์ของกลุ่มอาเซียน และได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนอย่างสมบูรณ์พร้อมกับประเทศพม่า นับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยวัตถุประสงค์ของประเทศลาวในการเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียน คือ ความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้วางไว้

เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ในปัจจุบันมีลักษณะของความเป็นชนบทมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประชากรของประเทศ ลาว ๖ ล้านคน ในจำนวนนี้ร้อยละ ๗๕ อาศัยอยู่ในเขตชนบท จำเป็นต้องพึ่งพาอาชีพเกษตรกรรมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีวิตสภาพความยากจนมีปรากฏให้เห็นตามชนบทโดยทั่วไป ในขณะที่อาชีพเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพหลักและเป็นฐานการผลิตของเศรษฐกิจในชนบท โดยเกษตรกรรมในชนบทส่วนใหญ่อยู่ระดับประทังชีพ ปัจจัยการผลิตที่ส่งเสริมให้เกิดผลผลิตที่มากขึ้นมีข้อจำกัด ส่งผลโดยตรงต่อปัญหาความยากจนในพื้นที่แถบภูเขาที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชนกลุ่มน้อยซึ่งมีอัตราความยากจนสูงถึงประมาณร้อยละ ๔๓ ในขณะที่ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ลุ่มมีอัตราความยากจนอยู่ที่ร้อยละ ๒๘ ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ลุ่มนี้ คือประชากรที่เคลื่อนย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่จากเขตภูเขาสูง

สภาพรวมโดยทั่วไปครัวเรือนที่ยากจนจำนวนมากตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ที่มักประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอยู่เสมอโดยเฉพาะประชากรที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่สูงอัตราการมีสัตร้อยในครัวเรือนต่ำแต่อัตราการเป็นภาระเลี้ยงดูสูงและ มักมีผู้นำครัวเรือนเป็นผู้หญิง โดยพบว่าในชนบทผู้หญิงโดยทั่วไปจะทำงานหนักกว่าผู้ชายและเมื่อวัดจากเวลางานทั้งหมดในภาคการเกษตร งานบ้านและการเลี้ยงดูบุตรรวมกันพบว่าสัดส่วนของการใช้แรงงานหญิงต่อชายจะอยู่ที่ ๗๐ : ๓๐ ส่งผลให้ผู้หญิงลาวโดยเฉลี่ยมีโอกาสได้รับการศึกษาน้อย อัตราการรู้หนังสือของผู้หญิงมีประมาณร้อยละ ๕๔ เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราผู้รู้หนังสือของผู้ชายลาวมีประมาณร้อยละ ๗๗ ยิ่งกว่านั้นผู้หญิงและเด็กหญิงที่เป็นชนเผ่ากลุ่มใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูงถึงประมาณร้อยละ ๗๐ ไม่รู้หนังสือการสื่อสารใช้ภาษาถิ่นและมีเพียงเล็กน้อยที่สามารถพูดภาษาทางการได้ประชาชนในชนบทที่

ยากจนของลาวอาศัยการทำการเกษตรเพื่อการผลิตอาหารและเป็นแหล่งรายได้ของครัวเรือนการส่งเสริมการผลิตมีข้อจำกัดด้วยเงื่อนไขหลายประการ ครัวเรือนเกษตรกรลาวจึงประสบปัญหาในการผลิตอาหารให้เพียงพอต่อการบริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมาก ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ยังยึดแนวทางการผลิตแบบดั้งเดิม ขาดความรู้ เทคโนโลยีและทักษะใหม่ ๆ ในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นปัจจัยการผลิตมีจำกัดและการถือครองที่ดินเพื่อการผลิตทางการเกษตรมีขนาดเล็ก ข้อมูลจากการสัมมนาการเกษตรของประเทศลาวในปี ค.ศ. ๑๙๙๘/๙๙ พบว่าครัวเรือนเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองประมาณ ๑๐ ไร่ และมีสมาชิกครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ย ๖.๑ คน (Asia and Pacific Commission on Agricultural Statistics, ๒๐๑๒ : ๘)

ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ภาคการเกษตรของประเทศลาวมีผลผลิตลดลง คือ การเสื่อมคุณภาพของอุดมสมบูรณ์ในดินเป็นผลจากใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นเวลานานโดยขาดการบำรุงดิน ส่งผลโดยตรงต่อผลผลิตทางการเกษตร มีครัวเรือนเกษตรกรเพียงเล็กน้อยที่เข้าถึงระบบชลประทาน การเกิดโรคระบาดที่ควบคุมไม่ได้ในสัตว์ส่งผลให้เกิดการสูญเสียสัตว์เลี้ยงและปศุสัตว์อยู่เสมอปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้กดดันให้ครัวเรือนภาคการเกษตรในหลายพื้นที่ของประเทศลาวทำการขยายพื้นที่ทำการเกษตรรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าธรรมชาติเพื่อการผลิตอาหารและสร้างรายได้ ทำให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและในที่สุดก็กลับมาที่ปัญหาเดิมคือความยากจน

การพัฒนาที่เกิดจากความร่วมมือกันของชุมชน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพื้นที่ กล่าวคือ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในครัวเรือนและก็ส่งผลกระทบต่อชุมชนในด้านปัญหาด้านการประกอบอาชีพเช่นกันสิ่งที่เกิดขึ้นคือ ค่าครองชีพที่สูงขึ้นส่งผลทำให้เกิดความยากจนมากขึ้นประชาชนจำเป็นต้องออกมาทำงานนอกชุมชนเพิ่มขึ้น เพื่อหารายได้เพิ่มซึ่งเป็นการละทิ้งชุมชนของตนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นต้น

ในอดีตด้านความสัมพันธ์ด้านครอบครัวชุมชนที่มีความคุ้นเคย การเสียสละเพื่อส่วนรวมและพึ่งพาอาศัยกันมีความเหนียวแน่นมากกว่าในปัจจุบันผลที่เกิดขึ้นนี้มาจากการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพในชุมชน ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม คือ ร้านค้าขายปลีกหรือร้านโชห่วยในชุมชน มีแนวโน้มปิดตัวลงและลดลงในชุมชนท้องถิ่นไม่มีคนแปลกหน้าหรือคนต่างถิ่นย้ายเข้ามาอาศัยมากนักเกษตรกรเปลี่ยนอาชีพไปทำงานอาชีพอื่น ที่รองรับการเข้ามาของภาคธุรกิจและกลุ่มทุนจากบุคคลภายนอกชุมชน ที่ดินทำกินมีแนวโน้มเปลี่ยนจากภาคเกษตรไปภาคอุตสาหกรรม การพาณิชย์และการท่องเที่ยวมากขึ้น เศรษฐกิจในภาพรวมดีขึ้นกว่าเดิมคุณภาพความเป็นอยู่และค่าครองชีพของประชาชนมีแนวโน้มสูงขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน

การเปลี่ยนแปลงภายหลังจากเกิดโครงการพัฒนาระหว่างประเทศพบว่ามีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจแต่สภาพสังคมยังคงส่งผลกระทบที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ผลกระทบทางเศรษฐกิจในชุมชน จากการที่เริ่มมีสินค้านำเข้าจากต่างประเทศมากขึ้นในตลาดท้องถิ่นประชากรในชุมชนต้องออกไปทำงานต่างถิ่นที่ห่างไกลหรือออกไปทำงานนอกประเทศเพื่อความอยู่ดีกินดีของครอบครัว

สภาพเดิมทางสังคมของการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข มีความสะดวกสบาย กินดี อยู่ดีพอเพียงตามฐานะ มีความเจริญทั้งทางวัตถุศิลปะและจิตใจ มีความสงบ สันติ และอยู่ภายใต้สภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี แต่ในปัจจุบันกลับพบว่ารายได้จากภาคการเกษตรลดลงแต่สวนทางกับด้านภาคแรงงานในภาคอื่น ๆ ในภาคการเกษตรพบว่า โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศลาว และแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศ ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเป็นหลักในช่วงต้นของทศวรรษ ๑๙๙๐ พบว่าประเทศลาวเป็นหนึ่งในสิบของประเทศที่ยากจนที่สุดในโลกจากการจัดอันดับของธนาคารโลกโดยมีรายได้ประชาชาติต่อหัว (Aper capita GNP) เพียง ๒๐๐ เหรียญสหรัฐ หรือประมาณ ๗,๐๐๐ บาท ต่อปี (เส้นกำหนดความยากจนของประชาชาติอยู่ที่ประมาณ ๒๕๐ เหรียญสหรัฐต่อปี) โดยแรงงานขาดการศึกษาและฝึกอบรมโครงสร้างในด้านต่าง ๆ พื้นฐานปัจจัยการผลิตที่สำคัญถูกทำลายเสียความสามารถในผลิตและการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยที่ภาคการเกษตรนั้นต้องพึ่งพาสภาพดินฟ้าอากาศเป็นหลัก เป็นต้น

นอกจากนั้น ให้หมั่นมีเวทีปรึกษาหารือพูดคุยกัน ในทางพระพุทธศาสนากล่าวว่าให้หมั่นประชุมกัน เนื่องนิตยหมายความว่าธรรมดาคนเราต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมวดเป็นหมู่ เป็นคณะจะอยู่ตามลำพังไม่ได้หมู่คณะจะเจริญอยู่ได้ก็เพราะอาศัยการติดต่อกัน ไปมาหาสู่กันมีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรู้ทั่วถึงกันหรือเมื่อมีกรณีจะ เรื่องที่จะต้องเกิดขึ้นผู้เป็นใหญ่ในหมู่ก็ต้องเรียกประชุมปรึกษาหารือกัน เพื่อความเจริญและความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ และผู้น้อยที่นับเนื่องในหมู่ก็ต้องเข้าประชุมตามวาระที่ถูกเรียกประชุมจึงจะมีความเจริญและพร้อมเพรียงกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตโต), ธรรมานุชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓-๒๔.) เมื่อมีการประชุมก็ต้องช่วยกันพูดช่วยกันคิด ปรึกษาหารือกันช่วยกันแก้ไขปัญหาล้างไม่ดีให้ดีขึ้น ส่งเสริมสิ่งที่ดีให้ดียิ่งขึ้นหากทำได้อย่างนี้จะมีแต่ความเจริญ “ความพร้อมเพรียงของชนทั้งปวง ผู้เป็นหมู่ยังความเจริญให้สำเร็จฯ (สุชาสงฆสสามคฺช)” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธศาสนสุภาษิตฉบับรวมเล่ม, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราช วิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕.) การอยู่ด้วยกันต้องมีการแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันเป็นการแสดง ความมีน้ำใจและเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจซึ่งกันและกันไว้ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มากมาย เช่น “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก (ทพฺพมาโน ปิโย โหติ)” และ “ผู้ให้ย่อมผูกมิตรไว้ได้ (ทพฺพมิตรานิ คนถติ)” (ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกฉบับสุภาษิต, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๒.) เป็นต้น การมีวาจาสุภาพอ่อนหวานชวนฟังเป็นวาจาที่ไม่หยาบคายและก่อให้เกิดประโยชน์มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตรบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตหรือเป็นตัวแทนของประเทศในการเจรจาเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน และประเทศชาติจะต้องมีเทคนิคในการใช้คำพูดอย่างดีเยี่ยมเพราะถ้าหากใช้คำพูดที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้ประชาชนและประเทศชาติสูญเสียผลประโยชน์ได้ นอกจากนั้นการช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่เขาเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือได้เพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรีและที่สำคัญเมื่อมีมิตรแล้วต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายไม่คบเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเท่านั้นมิใช่ว่า เมื่อเห็นว่ามิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วก็เริ่มห่างเหินหรือเลิกคบไปการคบหามิตร

จะต้องคบด้วยความจริงใจและมีความเสมอกันเสมอปลาย (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.) หากทุกคนมีหลักธรรมประจำใจและดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมอย่างนี้แล้ว จะส่งผลให้ชุมชนมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สงเคราะห์อนุเคราะห์พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีการไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน มีการปรึกษาหารือช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน (พิมพ์วิทย์ ปริดาสวัสดิ์, การดูแลสุขภาพตนเองในทัศนะของสังคมวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕๖.) ทำให้สังคมในชุมชนเป็นสังคมที่ดำรงอยู่และมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน มีความเกี่ยวข้องกันในระบบเครือข่ายเหมือนสมัยดั้งเดิม คนในสังคมชุมชนนั้น ๆ จะมีจิตเมตตา รักใคร่ ช่วยเหลือดูแลกันและกัน คนในชุมชนจะมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน ทั้งชุมชนจะมีความเป็นพี่เป็นน้องกันมีความรักความสามัคคี และท้ายสุดคนในชุมชนจะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

จากความเป็นมาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของสภาพเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นปัญหาท้าทายในเชิงการพัฒนาว่ารัฐบาลประเทศลาวจะสามารถยกระดับสภาพเศรษฐกิจชุมชน คุณภาพชีวิต และความกินดีอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืนให้กับประชาชนและชุมชนของประเทศได้อย่างไรในอนาคต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยการนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและสัมพันธ์กับเศรษฐกิจชุมชนหลักพุทธธรรมเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีด้วยกันมากมาย มีคุณประโยชน์ในการใช้ในชีวิตประจำวัน ต่อส่วนรวม ต่อสังคม แต่ละหลักธรรมจะสอนในแต่ละด้าน ในการแก้ไขปัญหา ในการดำรงชีวิตภายในครอบครัว ในการอยู่ร่วมกัน ผลจากการนำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติจะนำพาชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม ให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ทำให้ประเทศมีการพัฒนาจากประชาชนภายในประเทศเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาหลักธรรม ได้แก่หลักสัจจธรรม หลักอริยสัจธรรม หลักสังคหวัตถุและ หลักสัปปุริสธรรมมาบูรณาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนใน “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม”

สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาหาข้อมูลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ที่มีความก้าวหน้า แบบก้าวกระโดดอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้พัฒนาไปไกล ในขณะที่สังคมในชุมชนยังคงดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมได้ ยังคงยึดถือวัฒนธรรมและประเพณีไว้ โดยการบูรณาการเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี ไว้เข้าด้วยกันโดยไม่แยกจากกัน ทำให้ชุมชนยังคงดำรงเศรษฐกิจอยู่อย่างมีความสุขกันทั้งชุมชนโดยไม่มีความแตกแยก มีความสามัคคีในชุมชน เป็นการพัฒนานำการบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
๒. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตย
๓. เพื่อบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
๔. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม”

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบภาคสนาม (Qualitative Research) โดยมี ขอบเขตการศึกษาวิจัยเนื้อหา ดังนี้

ขอบเขตของเนื้อหา

๑. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ขอบเขต เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ การบูรณาการ สภาพพื้น สภาพชุมชนที่ในการวิจัย ได้แก่ ลาวเหนือ ลาวกลาง ลาวใต้

๒. หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ขอบเขตของหลักธรรมที่นำมาศึกษา ได้แก่ หลักสาราณียธรรม หลักอิทธิบาทหลักสังคหวัตถุ และ หลักสัปปุริสธรรม

๓. การบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยหลักพุทธธรรมขอบเขต หลักการบูรณาการ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. นำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม”

ขอบเขตของพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยต้องการข้อมูลในการศึกษาวิจัยที่ละเอียด และลึก เพื่อต้องการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษากลุ่มพื้นที่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีเขตการปกครองของประเทศลาว แบ่งเป็น ๑๗ แขวง และ ๑นครหลวง (ได้แก่ นครหลวงเวียงจันทน์) แขวงแต่ละแขวงจะแบ่งเป็นเมือง ซึ่งจะมีหนึ่งเมืองเป็นเมืองหลวงของแขวงเรียกว่า เมืองเอก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ภูมิภาค ได้แก่

๑. ลาวเหนือ ประกอบด้วย ๑. แขวงหลวงพระบาง ๒. แขวงไชยบุรี ๓. แขวงอุดมชัย ๔. แขวงหลวงน้ำทา ๕. แขวงบ่อแก้ว ๖. แขวงเชียงขวาง ๗. แขวงหัวพัน ๘. แขวงพงสาลี

๒. ลาวกลาง ประกอบด้วย ๑. แขวงเวียงจันทน์ ๒. แขวงสุวรรณเขต ๓. แขวงไชย สมบูรณ์ ๔. แขวงบอลิคำไซ ๕. แขวงคำม่วน ๖. นครหลวงเวียงจันทน์(เขตพิเศษ) ๓.ลาวใต้ประกอบด้วย ๑.แขวงจำปาศักดิ์ ๒. แขวงเซกอง ๓. แขวงอัตตะปือ ๔. แขวงสาลวัน

ขอบเขตของประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)เป็นผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงลงลึก ในชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยหลักพุทธธรรมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งหมด ๗๗ คน ได้แก่

๑. ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ประธานแม่บ้านหรือประธานกองทุนสตรี ประธาน ผู้สูงอายุ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ประธาน อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน จำนวน แขวงละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๘ คน

๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนหรือพัฒนา ผู้ประสานงานแขวง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรแขวง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำแขวงหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติหน้าที่ในแขวง เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษาของระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยประจำแขวง ผู้นำรับผิดชอบประจำแขวง หน้าที่ในชุมชนจำนวนแขวงละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๘ คน

๓. ผู้ที่เป็นเจ้าของร้าน ได้แก่ ผู้ที่ประกอบธุรกิจในชุมชน จำนวนแขวงละ ๑ คน รวม จำนวน ๑๘ คน

๔. ประชาชนผู้ที่เป็นผู้นำไม่เป็นทางการ ได้แก่ บุคคลที่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน นั้น ๆ จำนวนแขวงละ ๑ คน รวมจำนวน ๑๘ คน

๕. สันทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Diccussion) จำนวน ๕ รูปหรือคน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และแบบวิจัยภาคสนาม (Field Work) โดยมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) และมีการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งกระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังต่อไปนี้

๑) รวบรวมและศึกษา เอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และหลักพุทธธรรม

๒) ค้นคว้าสำรวจข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ คือ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อรรถกถา ตำรา หนังสือ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และหลักพุทธธรรม

๓) นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท วิเคราะห์ อธิบายความ ตีความ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

๔) ขอคำแนะนำ ปรีกษา ความเห็นจากอาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์

๒. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตลงพื้นที่และสัมภาษณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์และกำหนด ไปสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่ท่านเหล่านั้นสะดวก ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเทปการ ให้สัมภาษณ์ ถ่ายภาพ หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำบทสัมภาษณ์มาถอดเทป และวิเคราะห์ข้อมูล

๓. นำเสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม จากการวิจัย วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสาร ตำรา โดยผ่านข้อมูลคุณภาพแบบ สัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ศึกษาเอกสารวิชาการแนวคิดทฤษฎีรวมถึงหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่

๑. ศึกษา เอกสาร เพื่อกำหนดกรอบ แนวคิดในการศึกษาวิจัยให้ขอบเขตของเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม

๒. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่เกี่ยวข้องของประชากรในชุมชนและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓. สังเคราะห์นำเสนอผลการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมต่อคณะกรรมการควบคุมดัชนีพันธ์เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ และนำมาแก้ไขปรับปรุง

๔. นำดัชนีพันธ์ฉบับปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอคณะกรรมการควบคุมดัชนีพันธ์ให้ความเห็นชอบเพื่อขออนุมัติขอสอบ

๕. นำดัชนีพันธ์ที่ผ่านคณะกรรมการควบคุมดัชนีพันธ์ให้ความเห็นชอบแล้วนำเสนอตรวจสอบความถูกต้องรูปแบบตามหลักวิชาการก่อนดำเนินการพิมพ์เป็นรูปเล่ม

สรุปผลการวิจัย

เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประเทศลาวมีรูปแบบการปกครองในยุคสงครามเย็น (พ.ศ. ๒๔๙๐ – ๒๕๓๔) เป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ (สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตถูกยุบเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๔) ประเทศลาวทบทวนบทบาทเรื่องนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศใหม่ สภาพ

ความยากจนมีปรากฏให้เห็นตามชนบท ปัจจัยการผลิตที่ส่งเสริมให้เกิดผลผลิตที่มากขึ้นมีข้อจำกัด ส่งผลโดยตรงต่อปัญหาความยากจนในพื้นที่แถบภูเขา ในการเพิ่มผลผลิตยังไม่ทั่วถึง กระทบต่อชุมชนในด้านปัญหา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านความสัมพันธ์ด้านครอบครัว ชุมชนที่มีความคุ้นเคย การเสียสละเพื่อส่วนรวมและพึ่งพาอาศัยกันยังไม่มี ความเหนียวแน่นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของสภาพเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยแบ่งตามเขตพื้นที่ได้แก่ พื้นที่ในลาวเหนือ ลาวกลาง และลาวใต้ จากการศึกษาพบว่าในแต่ละพื้นที่มีปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดังนี้

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เหนือ) พบว่า ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า จากไฟป่า จากการทำไร่เลื่อนลอย จากมลพิษที่เกิดจากการทำเหมืองแร่ธาตุทองแดง และทองคำ จากสารเคมีตกค้างในการทำเกษตรกรรม และจากปัญหาที่เกิดจากการสร้างเขื่อนพลังงานไฟฟ้า

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยภาครัฐ หน่วยงานของภาครัฐโดยตรงซึ่งทำหน้าที่ในการกำกับดูแลตรวจสอบและใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อป้องกันทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างดียิ่ง ด้วยกระแสในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศได้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่จะอยู่กับชุมชน

๒. ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาจากการเป็นหนี้สาธารณะของประเทศ จากเงินสำรองของประเทศ จากโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-๑๙ และจากการค้าขายแดน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยภาครัฐ หน่วยงานของภาครัฐร่วมมือกับหน่วยงานของภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศเข้ามาแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ในระดับมหภาคโดยภาครัฐและระดับจุลภาคโดยภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ ภาครัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบายกำกับ ในระดับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นหน้าที่ของภาครัฐบาลร่วมมือกับภาคเอกชน ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลก ได้ส่งผลทำให้การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจชุมชนภายในประเทศเกิดเป็นหนี้สาธารณะอย่างมากมายและระยะยาว ที่ไม่สามารถจะสำเร็จผลได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วเป็นปัญหาที่รบกวนการแก้ไขในระดับประเทศและชุมชน

จากแบบสอบถามและสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ประชาชนมีอาชีพทำเกษตรกร ทำไร่ ทำนาบนไหล่เขา ปลูกข้าวโพด แตงกวา แตงโม จะทำไร่ถางป่า ขยายไปเรื่อยๆ ความเป็นอยู่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ในการดำรงชีวิต การศึกษายังน้อย ยังนิยมความเชื่อเรื่องผี การคมนาคมยังไม่สะดวก ขวางหลวงน้ำทา จะปลูกข้าวขายให้จีน มีวัดจำนวนน้อย การรักษาโรคจะใช้หมอดูประจำหมู่บ้าน วิธีการรักษาก็จะใช้สมุนไพร สาธารณสุขยังไม่เข้าถึง ไม่มีแนวคิดที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในเมือง จะมุ่งเน้นประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงครอบครัว เศรษฐกิจชุมชนยังไม่พัฒนาชุมชนส่วนมากมีความคิดเห็นด้วยว่าในการนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาจะสามารถช่วยชุมชนได้ และมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอยากให้รัฐมาช่วยเหลือในการคมนาคมให้มีถนนเข้าถึงทุกชุมชน ให้มีศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กลาง) พบว่า ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

๑. ด้านสังคมเมืองปัญหาจากความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน จากชุมชนแออัด จากครอบครัวจากอาชญากรรม และจากปัญหาความเครียดของคนในเมือง

การแก้ไขปัญหาโดย เป็นการบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานของภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามาจัดโครงการ ส่งเสริมให้เกิดความรักชาติ รักแผ่นดิน และเกิดความสามัคคีปรองดองในประเทศ นำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ ระบอบการปกครองที่มีความมั่นคงเข้มแข็ง การบังคับใช้กฎหมายมีศักยภาพ ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมถึงภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พัฒนาความสามัคคีปรองดองของประชาชน ให้มีความยึดมั่นร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาประเทศ และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของประชาชน สปป.ลาว มีความรักในความสงบสุข มิตรไมตรี มีรอยยิ้มแห่งมิตรภาพ ไม่มีความขัดแย้งในสังคม เป็นพื้นฐานประการสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคมเมืองแก้ไขปัญหาช่องว่างทางสังคมเกิดความสำเร็จอย่างแท้จริง

๒. ด้านแรงงาน ปัญหาจากการขาดแคลนแรงงาน จากคุณภาพของแรงงาน จากการค้ามนุษย์ จากแรงงานข้ามชาติ และจากการกดขี่แรงงานจากนายจ้าง

การแก้ไขปัญหาโดยหน่วยงานของภาครัฐ หน่วยงานของภาคเอกชน และประชาชนปัญหาทางด้านคุณภาพของแรงงานขาดทักษะในการทำงานขั้นสูง ขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน แรงงานส่วนใหญ่จะเดินทางออกนอกพื้นที่เพื่อไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านที่มีค่าจ้างแรงงานสูงกว่าในท้องถิ่นของตนเอง ปัญหาที่สำคัญที่เกิดกับแรงงานที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ คือ ปัญหาการค้ามนุษย์ การเอาเปรียบแรงงานจากผู้ประกอบการนายทุน รัฐบาลและหน่วยงานที่ต้องวางแผนเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านแรงงาน ปัญหาด้านเศรษฐกิจชุมชนด้านรายได้และอื่น ๆ ติดตามมานั่นเอง

จากแบบสอบถามและสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่า ประชาชนจะมีจำนวนมาก มีความแออัด ส่วนมากจะเน้นการทำงานโรงงาน อุตสาหกรรมและส่วนมากจะไปใช้แรงงานต่างประเทศ จะไม่ค่อยรู้จักกัน ทำให้เกิดปัญหาของสังคมเมือง และปัญหาด้านแรงงาน ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาเฉพาะในเมือง ถ้าห่างไกลออกไปโอกาสในการศึกษายังน้อย ไม่มีทุนในการศึกษาต่อ ทำให้ตัดสินใจทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ทำให้ไม่มีโอกาสที่จะได้ศึกษาในระดับสูง จึงยังไม่มีความรู้ที่จะไปพัฒนาชุมชน ในการนำหลักธรรมมาใช้ในชุมชน จากแบบสอบถามชุมชนอยากให้เกิดความสามัคคี และอยากให้นำหลักพุทธธรรมนำมาใช้เสริมสร้างในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังใช้หลักธรรมเรื่องศีล ๕ มาใช้ในชีวิตประจำวัน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ได้) พบว่า ปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

๑. ด้านสาธารณภัย ปัญหาจากน้ำท่วม ฝนแล้ง ภัยหนาว และภัยพิบัติทางธรรมชาติอื่น ๆ จากการคมนาคมขนส่งจากระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ จากเชื้อเพลิงและจากไฟฟ้า

การแก้ไขปัญหาโดยภาครัฐ กำหนดนโยบายในการป้องกันสาธารณภัยแห่งชาติขอความร่วมมือจากต่างประเทศ และองค์กรต่าง ๆ นำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัดในการลงโทษจัดโครงการและกิจกรรมให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของสาธารณภัย

๒. ด้านความยากจน ปัญหาจากขาดการศึกษา จากด้านสาธารณสุขของประชาชน จากความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ จากการเกษตร และจากการพัฒนาอาชีพ

การแก้ไขปัญหาโดยภาครัฐ กำหนดนโยบาย สร้างงาน สร้างอาชีพ และส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ พัฒนาคนให้มีคุณภาพด้วยการให้การศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโดยเฉพาะในแขวงอัตตะปือ และแขวงเซกอง ซึ่งถือว่าเป็นแขวงที่ประชากรมีรายได้ต่ำสุด พึ่งพาอาศัยรายได้จากการเกษตรเป็นหลัก ความอดอยากที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น กาแฟ ชา และผลไม้แปรรูปต่าง ๆ ทำได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น คนยากจนมีรายได้ต่ำยังมีอยู่มากในเขต ดังนั้น การแก้ไขปัญหาทางด้านความยากจน ต้องสร้างอาชีพเพื่อยกระดับฐานะให้ประชาชนสามารถกินดีอยู่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจึงไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึงยังมีลักษณะของ “รายกระจุกจนกระจาย”

จากแบบสอบถามและสนทนากลุ่มเฉพาะ พบว่าพื้นที่โดยทั่วไปเป็นทุ่งราบ ประชาชนส่วนมากจะค้าขาย ปลูกกาแฟ เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ และไปทำงานต่างประเทศ มีความอดทนสูง ส่วนมากจะประสบปัญหาด้านสาธารณสุข ภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ทำให้ชุมชนส่วนมากมีความยากจนเพราะต้องเจอกับภัยต่าง ๆ ชุมชนมีความเห็นว่าการนำหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาชุมชนจะได้มีการพัฒนาให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากเคยถูกปกครองจากประเทศฝรั่งเศส ต้องปฏิบัติตามนโยบายของประเทศฝรั่งเศส ทำให้นักวิชาการภายในประเทศไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในผลงานด้านค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ มีแต่แนวทางในการปฏิบัติโดยการประชุมออกแนวคิดในการพัฒนาและถ่ายทอดไปสู่ผู้นำชุมชน ทำให้เอกสารหลักฐานในการค้นคว้าที่เป็นเอกสารอ้างอิงค่อนข้างน้อย หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะคำนึงถึงความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิต อาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มั่นคงมีฐานะและมีเกียรติ จะใช้หลักด้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ โดยลดความเสี่ยงกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีมีความรู้ความเพียร ความอดทนอดกลั้น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี ใช้นโยบายแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของอาเซียน เพื่อให้มีความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนการมีส่วนร่วมของประชาชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะมีโลกทัศน์ต่อการเป็นพลเมืองของประเทศว่าประชาชนทุกคนล้วนมีสิทธิ์และหน้าที่ซึ่งหน้าที่ของพลเมืองลาว คือ การสร้างชาติและการปกป้องรักษาประเทศชาติ

หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ใช้หลักพุทธธรรมนำมาประยุกต์ใช้กับประชาชนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในภาพรวมของประเทศมีดังต่อไปนี้ ๑. ด้านสิ่งแวดล้อม ใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ และหลักทริโอดตปปะ ๒. ด้าน

เศรษฐกิจ ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ และหลักสังคหวัตถุ ๔ ๓. ด้านสังคมเมืองใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗ และหลักสาราณียธรรม ๖ ๔. ด้านแรงงาน ใช้หลักธรรมไตรสิกขา และหลักยุติธรรม ๕. ด้านสาธารณภัย ใช้หลักธรรมกาลามสูตรและหลักโอวาท ๓ ๖. ด้านความยากจน ใช้หลักเวสัชชกรณธรรมและหลักอิทธิบาท ๔

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (เหนือ) จากการศึกษาพบว่า ในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม

ด้านสิ่งแวดล้อมใช้หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๗ และหลักทิริโอดตปปะ จะทำให้ชุมชนมีความสะอาดและความเกรงกลัวต่อบาป บุคคลที่ไม่ละอายแก่ใจต่อการกระทำผิด ไม่เกรงกลัวต่อผลของการกระทำของตนเองบุคคลนั้น สามารถทำสิ่งเลวร้ายได้ทุกชนิด สามารถสร้างความเดือดร้อน ความเสียหายให้แก่ตนเอง และผู้คนในสังคมได้ไม่หยุดหย่อน สังคมต้องการธรรมะสองข้อนี้ปกป้องคุ้มครอง เรียกได้ว่า เป็นธรรมโลกบาล หรือ ธรรมะที่คุ้มครองโลกซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิทย์ ญาณสาโร (คัมภีร์) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่าเศรษฐกิจพอเพียงที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี พอกิน พอใช้ เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะมุ่งแสวงหาความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นได้ (พระวิทย์ ญาณสาโร (คัมภีร์), “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๙.)

ด้านเศรษฐกิจ ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ และหลักสังคหวัตถุ ๔ ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อขัดเกลาจิตใจประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่หนทางสว่างในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของชุมชนต้องเริ่มจากตัวบุคคลที่มีจิตใจที่ดีงามพร้อมที่จะดำเนินการเพื่อชุมชนนำไปสู่การพัฒนาในครอบครัว ยกระดับสู่ชุมชน แขวง และประเทศชาติต่อไป จึงถือว่าเป็นการนำหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความยั่งยืนพึ่งตนเองต่อไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดประจวบ พุนผลงาม ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของพระครูพุทธวิริยธรรมรักษ์ (บุญเทียนพุทธภักขิต) ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมที่พบในทางพระพุทธศาสนาซึ่งสามารถนำเอาหลักธรรมมาพัฒนาตนเองมีหลักของสติสัมปชัญญะสัปปริสธรรมสันโดษทิริโอดตปปะหลักธรรมในการพัฒนาครอบครัว มีหลักของ ขราวาสธรรมทิวธัมมิกัตถประโยชน์กุลจักริฐติธรรมนันทุคเวสนาชินณปฏิสังขณปริมิตปานโกชนาอธิปัจจศีลวันต

สถาปนาพรหมวิหารโกศวิภาคคติและยังมีหลักธรรมในการพัฒนาสังคม มีหลัก กัลยาณมิตรสัปปริสธรรม พรหมวิหารอคติและยังพบว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่พัฒนาทั้งตนเองและพัฒนาผู้อื่น ด้วยการพัฒนาตนเองของ พระสงฆ์คือการศึกษาเล่าเรียน การปฏิบัติจนมีความรู้ความสามารถและยังได้พัฒนาสังคมอื่นด้วยการเผยแผ่ หลักธรรมให้เข้าใจอย่างกว้างไกล (พระปลัดประจวบทุนผลงาม, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนา ชุมชนของพระครูพุทธธรรม รัช (บุญเห็น พุทธกรจิตโต)”, การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๐, หน้า ๑๕๘.)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (กลาง) จากการศึกษาพบว่า ในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม

ด้านสังคมเมืองใช้หลักธรรมสัปปริสธรรม ๗ และหลักสารานิยธรรม ๖ เป็นการไม่ประมาทเมื่อเกิด ความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าความเจริญทางด้านจิตใจ ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เยาวชน คนวัยทำงาน รวมถึงผู้สูงอายุให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ดีความสมัคปรมาสามัคคี และใคร่ปรองดองต่อกันให้ตระหนักอยู่เสมอว่ากว่าจะได้มีการสร้างชาติสร้างประเทศ เป็นความเสียสละของบรรพบุรุษ เมื่อถึงรุ่นลูกหลานจึงต้องรักษาสืบต่อไปเป็นมรดกให้รุ่นลูกหลานในอนาคตได้ดำรงไว้สืบไป

ด้านแรงงาน ใช้หลักธรรมไตรสิกขา และหลักกุตติธรรม ๕ ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อขัดเกลา จิตใจประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่หนทางสว่างในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนอันเป็นรากฐาน ของการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง ควรจะต้องให้แรงงานได้รับการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและ นอกโรงเรียน รวมถึงศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านแรงงาน ความเมตตาธรรมความยุติธรรมของนายจ้างย่อมเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาให้แรงงาน ได้มีคุณภาพชีวิต ที่ดี มีค่าจ้างที่เหมาะสม มีสวัสดิการที่เพียงพอได้รับอย่างเป็นธรรม รวมถึงภาครัฐจะต้องปฏิบัติงานด้วยความ ซื่อสัตย์สุจริตนำมาตรการทางกฎหมายมาปฏิบัติอย่างเข้มงวดเพื่อแก้ไขปัญหาด้านแรงงานให้สำเร็จลุล่วงต่อไป

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ใต้) จากการศึกษาพบว่า ในการแก้ไขปัญหาในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักพุทธธรรม

ด้านสาธารณภัย ใช้หลักธรรมกาลามสูตรและหลักโอวาท ๓ มาส่งเสริมสนับสนุนในการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวเพื่อให้หลักธรรมเป็นเครื่องเจริญใจเป็นเครื่องหมายของชุมชนแห่งความร่วมมืออันจะนำไปสู่ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าเพราะพื้นฐานสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน ก็คือความร่วมมือร่วม แรงใจจากประชาชนในชุมชน

ด้านความยากจน ใช้หลักเวสัชชกรณธรรมและหลักอิทธิบาท มาใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อขัดเกลา จิตใจประชาชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่หนทางสว่างในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนอันเป็นรากฐานของการ พัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและมั่นคง เพื่อให้ประชาชนได้รู้เท่าทันการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจด้านแรงงาน ด้าน สิ่งแวดล้อม ด้านสังคมเมือง และด้านสาธารณภัย เมื่อคนมีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะสามารถ

นำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม หลุดพ้นจากความยากจนได้ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของสปป.ลาว ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยใช้ตัวแปร เพื่อบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธ ธรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจตามกรอบแนวคิดทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านเศรษฐกิจ ๒. ด้านสังคม ๓. ด้านการเรียนรู้ และ ๔. ด้านการมีส่วนร่วม บูรณาการกับหลักพุทธธรรมที่เสริมสร้างการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ ๑. หลักธรรมสารณียธรรม ๒. หลักธรรมอปริหานิยธรรม ๓. หลักธรรมสัปปุริสธรรม ๔. หลักธรรมสังคหวัตถุ ซึ่งสามารถสร้างเป็นรูปแบบบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรมเป็นทฤษฎี E-ISHEE Model ได้แก่ E (Economy) เศรษฐกิจ, I (Industry) การขยัน, S (Safety) ความปลอดภัย, H (Harmony) ความสามัคคี, E (Education) การศึกษา และ E (Encourage) การส่งเสริม

เมื่อใช้หลักธรรมตามที่กล่าวแล้ว จะทำให้เกิดตามภาพ E-ISHEE Model อธิบายได้ว่า

E- (Economy) เศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อใช้หลักธรรมมาประยุกต์ สามารถพัฒนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นได้

I-(Industry) ความขยันคือ ความขยันหมั่นเพียร เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะทำการใดก็ตามหากตั้งมั่นอยู่ในความขยันหมั่นเพียรด้วยจิตใจอันไม่ย่อท้อ ก็สามารถทำให้สิ่งที่ทำอยู่นั้นดำเนินไปได้อย่างราบรื่น แม้จะมีอุปสรรคผ่านเข้ามา ความเป็นผู้เพียบพร้อมในธรรมแห่งวิริยะนี้จะช่วยให้สามารถฝ่าฟันจนผ่านพ้นไปได้

S-(Safety) ความปลอดภัย คือ ความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินการมีภัยแล้งมิตร เป็นการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การได้เรียนรู้ที่ดีและถูกต้อง การได้ปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย การที่ผู้บริหารมีนโยบายการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยที่ดี

H-(Harmony) ความสามัคคี คือความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอาไรต์เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด ความหลากหลายในเรื่องเชื้อชาติ ความกลมเกลียวกันในลักษณะเช่นนี้

E-(Education) การศึกษาคือการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายใหญ่ ๆ ดังนี้ ๑. เพื่อให้ผู้เรียน เกิดศรัทธาซาบซึ้ง และสำนึกในความสำคัญของพระพุทธานุภาพและคุณค่าของพระรัตนตรัย ๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาแนวความคิดที่หลายหลาย และวินิจฉัยความถูกต้องโดยยึดหลักเหตุผลทางพระพุทธานุภาพ

E-(Encourage) การพัฒนาคือเป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่งและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือ การทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไป โดยมีจุดมุ่งหมายว่าลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่าหรือสภาพเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลง ย่อมเกิดปัญหาในตัวเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรกำหนดนโยบายจากรัฐบาลในแต่ละปี ลงไปสู่แขวง ไปสู่เมือง ไปสู่เขต ไปสู่บ้าน (ชุมชน) โดยให้นายบ้านกระจายไปสู่ชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม

๒. ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนสนับสนุนหลักพุทธธรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ให้คำสอนและอบรมให้ชุมชนมีความรู้และเข้าถึงหลักพุทธธรรม

๓. ควรมีนโยบายทางการศึกษาจัดทำหลักสูตรนำหลักพุทธธรรมมาส่งเสริมในชั้นเรียน และ จัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้นให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาหลักพุทธธรรมเพื่อ สร้างความเข้าใจและการปฏิบัติได้อย่างคุ้นเคย เป็นปกติวิสัย มีจิตใจที่คล้อยตามนโยบายภาครัฐ ๑๘๗

๔. ควรสนับสนุนงบประมาณในการขับเคลื่อนนโยบายนำหลักพุทธธรรมมาใช้ใน ชีวิตประจำวันของประชาชน ๕

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริม เลขาพรรค ผู้ใหญ่บ้าน สหพันธ์แม่หญิงลาว ให้มีบทบาท ในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชน

๒. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการเผยแพร่และส่งเสริมหลักธรรม นำไปสู่การปฏิบัติในชุมชนและควรจัดให้มีกองทุนหมู่บ้านสนับสนุนการประกอบอาชีพในชุมชน

๓. ส่งเสริมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีในการสื่อสารให้เข้าถึงข้อมูลหน่วยรัฐอย่างถูกต้อง

๔. ประชาชนควรปฏิบัติตามนโยบายตามคำชี้แนะจากท่านถึง (รัฐบาล) และปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการพัฒนาศักยภาพตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

๑. ควรศึกษาเกี่ยวกับด้านการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวด้วยหลักพุทธธรรม
๒. ควรศึกษาด้านวัฒนธรรมของประชาชนต่อหลักพุทธธรรม
๓. ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ
๔. ควรศึกษาวิจัยรากฐานทางหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา ความทุกข์ยาก

บรรณานุกรม

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตฺโต), ธรรมบุญชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๗), หน้า ๒๓-๒๔.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พุทธวิธีบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๐-๗๕.
- พิมพ์วิทย์ ปรีดาสวัสดิ์, การดูแลสุขภาพตนเองในทัศนะของสังคมวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕๖.
- พระวิทยา ญาณสาโร (คัมภีร์ราษฎร์), “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพุทธศาสนาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๘๙.
- พระปลัดประจวบทุนผลงาม, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนของพระครูพุทธธรรมรักษ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธศาสนสุภาชิตฉบับรวมเล่ม, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๕.
- ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกฉบับสุภาชิต, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๑๒.
- (บุญเห็น พุทธฤทธิโต), “การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๐, หน้า ๑๕๘.